

ΧΡΗΣΤΟΣ ΓΙΑΝΝΟΥΤΣΟΣ && ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΜΠΟΥΜΠΑΡΗΣ

**Ποσοτική ανάλυση διαφορών μεταξύ
ελληνικής και γερμανικής νομικής γλώσσας:
Η περίπτωση της μετάφρασης του Αστικού Κώδικα
προς τα Γερμανικά**

14^ο ΣΥΝΕΔΡΙΟ «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΟΡΟΛΟΓΙΑ»

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2023

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Εισαγωγή – Στόχοι μελέτης
2. Διαφορές μεταξύ γερμανικής και ελληνικής νομικής γλώσσας
3. Μεθοδολογία
4. Σύγκριση ανθρώπινης και αυτόματης μετάφρασης
 1. Μορφολογία, γραμματική και σύνταξη
 2. Σημασιολογική ομοιότητα
5. Συμπεράσματα
6. Βιβλιογραφία

ΣΤΟΧΟΙ ΜΕΛΕΤΗΣ

- Ποιες είναι οι ομοιότητες και οι διαφορές μεταξύ ελληνικής και γερμανικής νομικής γλώσσας; Μπορούν να μετρηθούν;
- Ποιες είναι οι λειτουργικές μεταφραστικές μονάδες στην ελληνική και τη γερμανική νομική γλώσσα;
- Ποιες είναι οι γλωσσικές διαφορές μεταξύ ανθρώπινης και μηχανικής μετάφρασης του ελλΑΚ προς τη γερμανική γλώσσα;
- Πλησιάζει, σε επίπεδο νοήματος, η μετάφραση με συστήματα νευρωνικής μετάφρασης (DeepL, Google) και με το μεγάλο γλωσσικό μοντέλο GPT-4 (ChatGPT) την ανθρώπινη μετάφραση του ελλΑΚ αν δοθούν συγκεκριμένες μεταφραστικές οδηγίες;

ΟΜΟΙΟΤΗΤΕΣ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΝΟΜΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

- Ίδια οικογένεια δικαίου: ρωμανογερμανική (Κουτσιβίτης, 1994, σ. 225)
- Και η ελληνική (Βαλεοντής & Κριμπάς, 2014, σ. 30) και η γερμανική νομική γλώσσα (Biskup, 2013, σ. 17) αντλούν εκφράσεις από τη γενική γλώσσα.
- Χρήση του ουσιαστικού και ως λεξιλογικού και ως συντακτικού φαινομένου (Βλαχόπουλος 1999, 2014)

ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΝΟΜΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Κατά τὴν ἐρμηνείαν τῆς δηλώσεως βουλήσεως ἀναζητεῖται ἡ ἀληθὴς βούλησις ἄνευ προσηλώσεως εἰς τὰς λέξεις. (ΑΚ 173).

Bei der Auslegung einer Willenserklärung ist der wirkliche Wille zu erforschen und nicht an dem buchstäblichen Sinne des Ausdrucks zu haften. (BGB § 133)

Ορολογία: χρήση σύνθετων λέξεων στη γερμανική νομική γλώσσα σε αντίθεση με την ελληνική (π.χ. δήλωση βούλησης, *Willenserklärung*)

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ ΣΤΗ ΝΟΜΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

(Nord, 2014, σ. 160-162)

Bei der **Auslegung einer Willenserklärung ist der wirkliche Wille zu erforschen**,

NOM

zu_inf_sein

ΓΛΩ

NOM

ΓΛΩ

ohne an den Worten zu haften.

ΠΣΔ

ΓΛΩ

Μετάφραση ΑΚ 173 από τον Γώγο (1951)

Bei der **Auslegung einer Willenserklärung ist der wirkliche Wille zu erforschen** ,

NOM

zu_inf_sein

ΓΛΩ

NOM

ΓΛΩ

ohne an den Worten zu haften .

ΠΣΔ

ΓΛΩ

- Υπερθέμα: (Έρμηνείαν της δηλώσεως βουλήσεως, Auslegung einer Willenserklärung)
- Θέμα 1^ο: ("Η ΑΛΗΘΗΣ ΒΟΥΛΗΣΙΣ, DER WIRKLICHE WILLE) κτλ.

ΓΛΩ / **NOM**: γλωσσικά χαρακτηριστικά του συγκεκριμένου κειμενικού τύπου, όπως ρηματικές δομές και νομικοί όροι

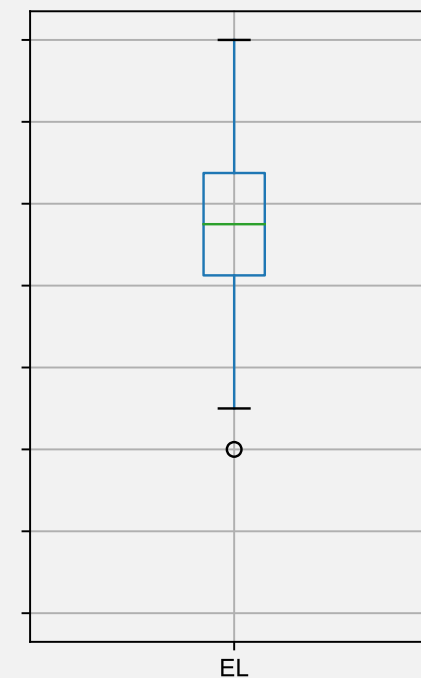
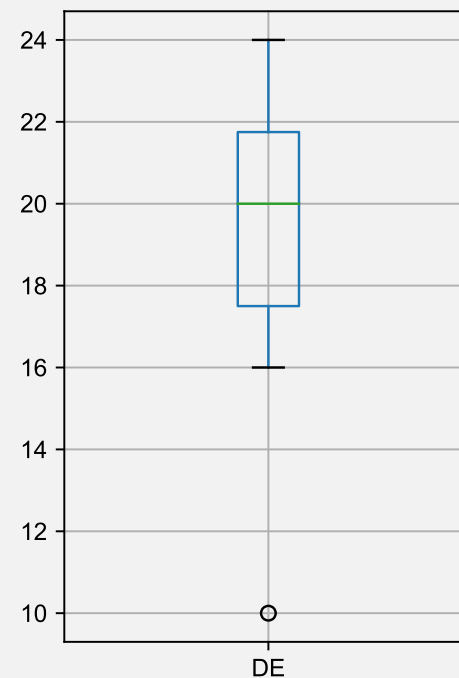
ΠΣΔ: προσανατολισμός στον δέκτη

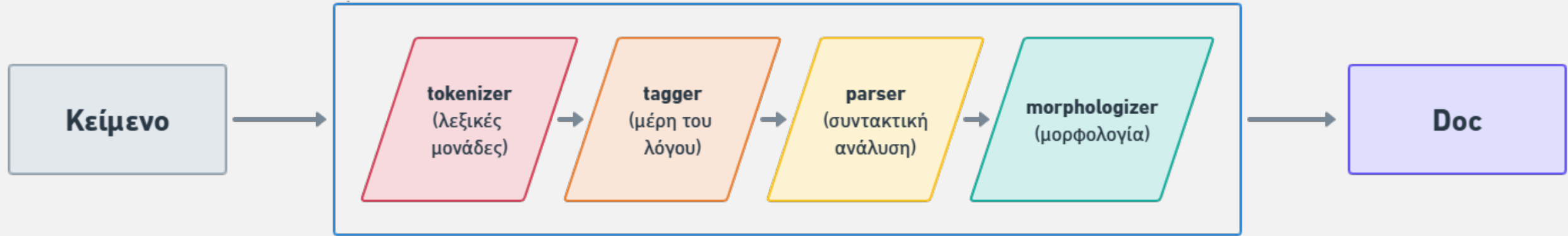
Τα χαρακτηριστικά της γερμανικής γλώσσας περιλαμβάνουν (Nord, 2014, σ. 161):

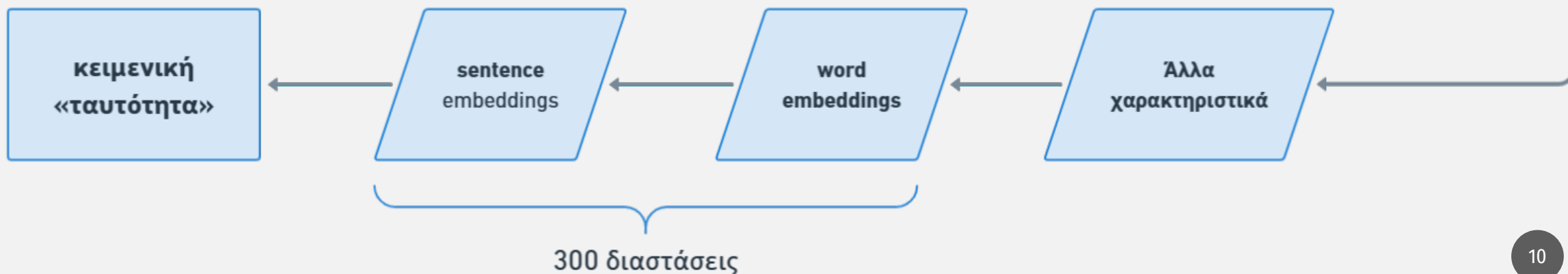
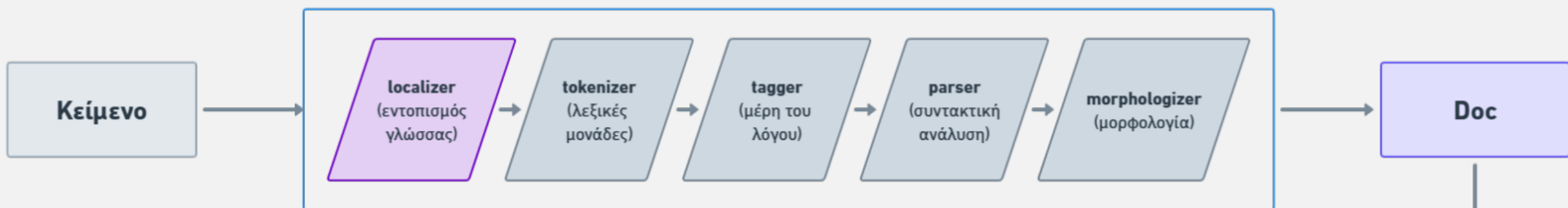
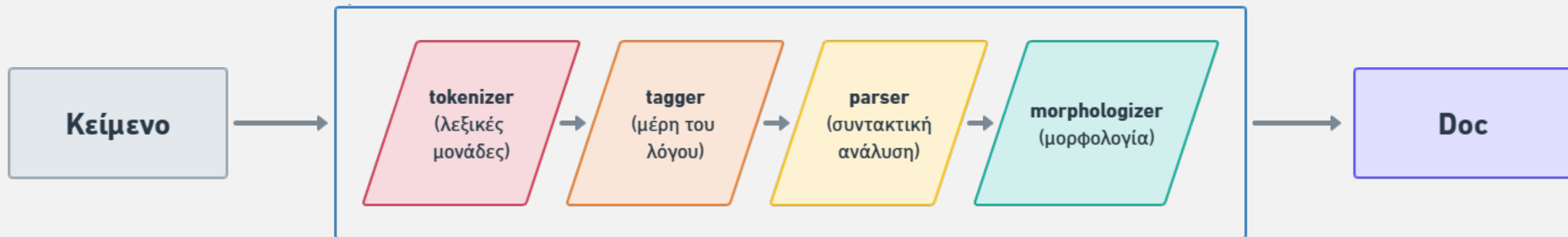
1. Προτίμηση των ονοματικών δομών (*Auslegung, Wille*)
2. Αναλογικό σχηματισμό λέξεων, δηλαδή λατινισμούς και σύνθετα ουσιαστικά (*Willenserklärung*)
3. Σαφείς ενδείκτες θεματικής οργάνωσης λόγω της πολύπλοκης συντακτικής δομής των γερμανικών προτάσεων (π.χ. *ohne ... zu + απαρέμφατο*)

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

- Επεξεργασία φυσικής γλώσσας + Εξόρυξη κειμενικής πληροφορίας
- Άρθρα του ελληνικού και του γερμανικού ΑΚ, χωρισμένα ανά:
 - Γλώσσα (**EL, DE**)
 - Έκδοση (**ελλακ-1940, ελλακ-2023, ελλακ-1951, γερακ-2023**)
- Προεπεξεργασία:
 - Ανά περίοδο, όλα πεζά
 - Διαγραφή παραπομπών σε άλλα άρθρα του ΑΚ

ΑΥΤΟΜΑΤΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

- DeepL
- Google NMT
- GPT-4 (ChatGPT)
 - Ομοιολειτουργική
 - Τεκμηριωτική

ΑΥΤΟΜΑΤΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Χωρίς μεταφραστικές οδηγίες

- DeepL
- Google NMT

Με μεταφραστικές οδηγίες

- GPT-4 (ChatGPT)
 - Ομοιολειτουργική
 - Τεκμηριωτική

Ομοιολεειτουργική:

SYSTEM

You are a professional legal translator from Greek into German. You don't produce regular translations, though. You produce equifunctional translations. If the target-text function is the same as that of the source text, we can speak of an equifunctional translation. Equifunctional translations are found in the area of technical texts, computer manuals, and other pragmatic texts such as instructions for use, recipes, tourist information texts, and information on products.

USER

Translate the following article of the Greek civil code (dated 1940) into German, given the instructions given:

Κατὰ τὴν ἐρμηνεῖαν τῆς δηλώσεως βουλήσεως ἀναζητεῖται ἡ ἀληθῆς βούλησις ἄνευ προσηλώσεως εἰς τὰς λέξεις.

ASSISTANT

Bei der Auslegung der Willenserklärung wird die wahre Absicht ohne Bindung an die Worte gesucht.

⊕ Add message

Τεκμηριωτική:

SYSTEM

You are a professional legal translator from Greek into German. You don't produce regular translations, though. You produce documentary translations. Documentary translation aims at producing in the target language a kind of document of (certain aspects of) a communicative interaction in which a source-culture sender communicates with a source-culture audience via the source text under source-culture conditions.

USER

Translate the following article of the Greek civil code (dated 1940) into German, given the instructions given:

Κατὰ τὴν ἐρμηνεῖαν τῆς δηλώσεως βουλήσεως ἀναζητεῖται ἡ ἀληθῆς βούλησις ἄνευ προσηλώσεως εἰς τὰς λέξεις.

ASSISTANT

Bei der Auslegung der Willenserklärung wird die tatsächliche Absicht ohne strikte Bindung an die Worte ermittelt.

⊕ Add message

temperature = 0.5

top P = 1

frequency penalty = 0

presence penalty = 0

ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ
ΚΑΙ ΑΥΤΟΜΑΤΗΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ

Ελληνικά Κατά την έρμηνείαν τῆς δηλώσεως βουλήσεως ἀναζητεῖται ἡ ἀληθῆς βούλησις ἄνευ προσηλώσεως εἰς τὰς λέξεις.

Γώγος Bei der Auslegung einer Willenserklärung wird der wirkliche Wille erforscht, ohne an den Worten zu haften.

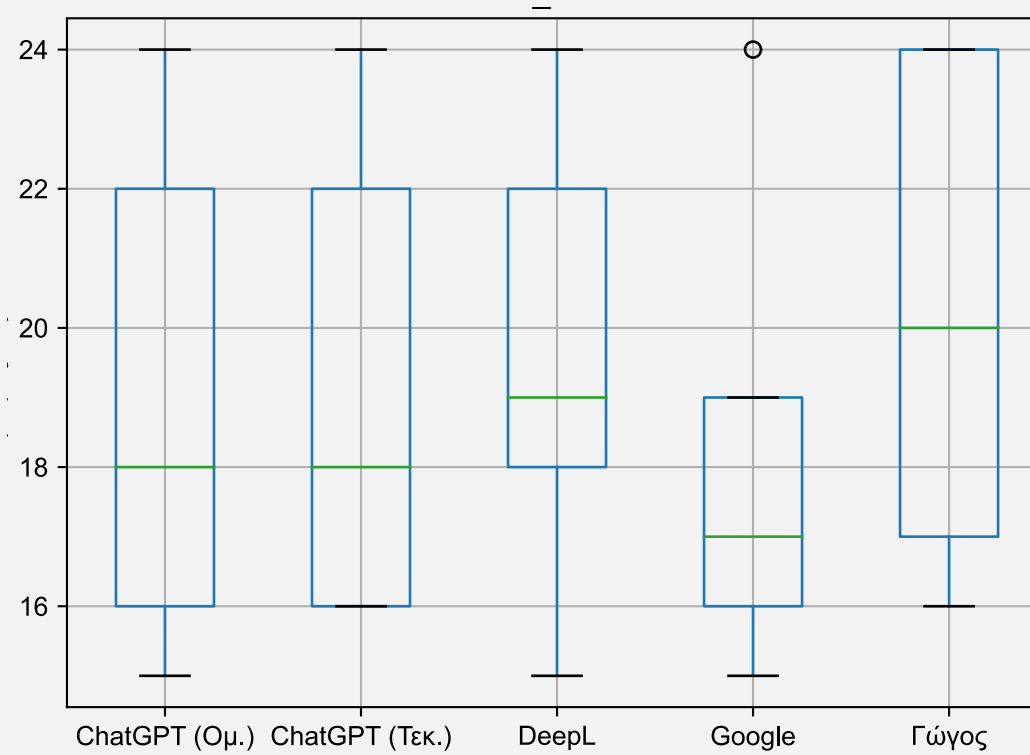
DeepL Bei der Auslegung einer Willenserklärung wird der wahre Wille ohne Bindung an den Wortlaut gesucht.

Google NMT Bei der Auslegung der Willenserklärung sucht man nach einem wahren Willen ohne Bindung an die Worte.

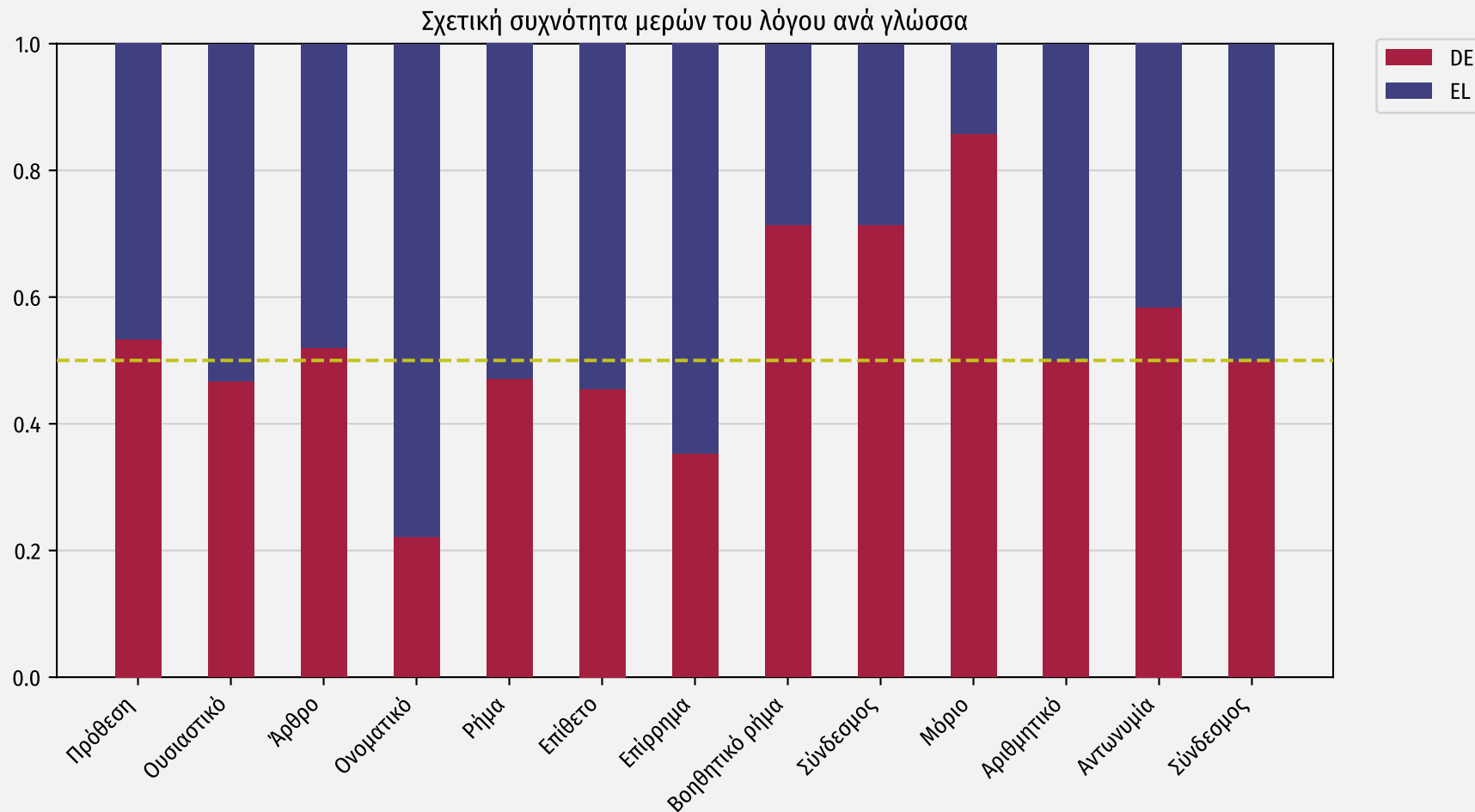
ChatGPT (Τεκ.) Bei der Auslegung der Willenserklärung wird die tatsächliche Absicht ohne strikte Bindung an die Worte ermittelt.

ChatGPT (Ομ.) Bei der Auslegung der Willenserklärung wird die wahre Absicht ohne Bindung an die Worte gesucht.

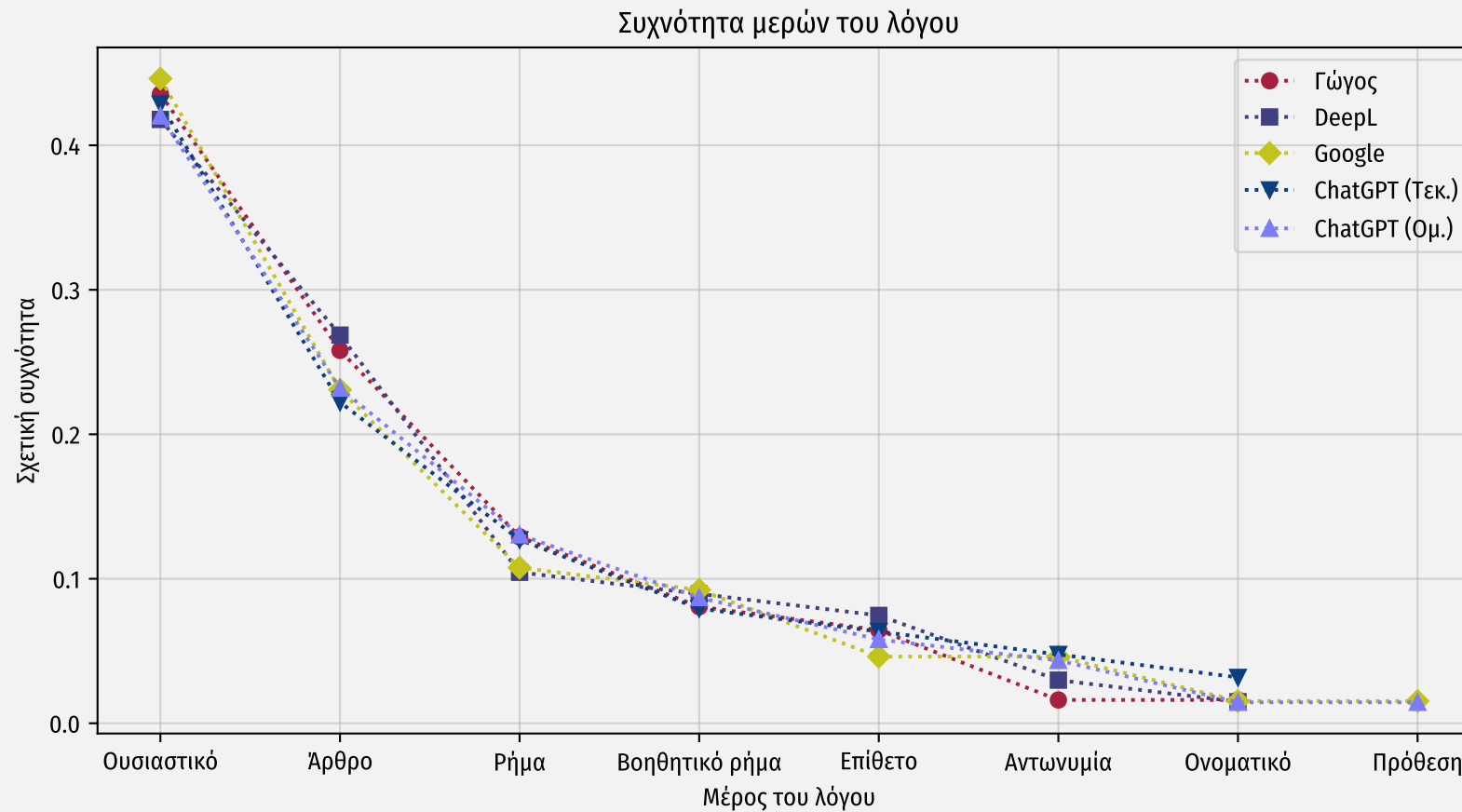
ΑΡΙΘΜΟΣ ΛΕΞΕΩΝ

ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ, ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΞΗ (1)

ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ, ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΞΗ (2)

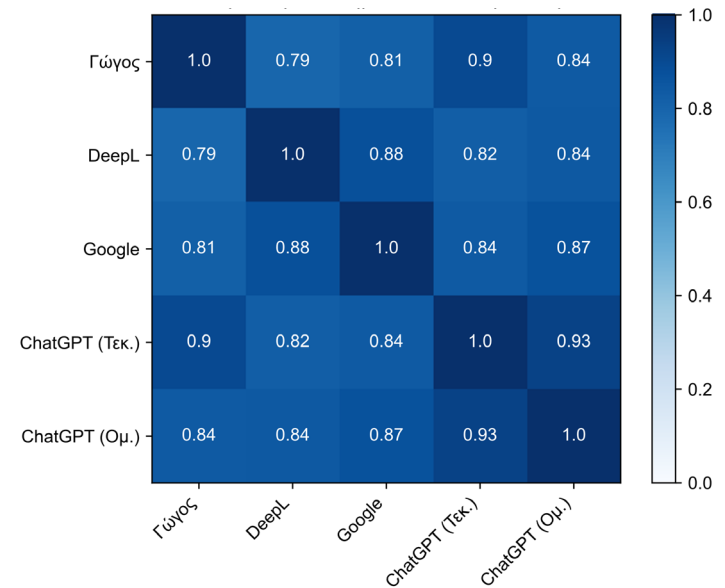
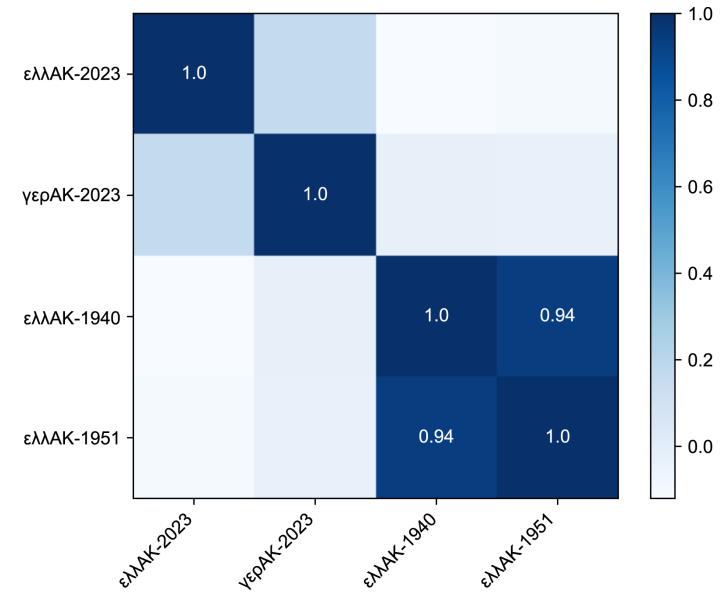

ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ, ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΞΗ (3)

- Η χρήση μερών του λόγου **δεν διαφέρει σημαντικά στα βασικά σημεία** (άρθρα, ουσιαστικά, επίθετα, ρήματα)
- Τα **βοηθητικά ρήματα** στη γερμανική νομική μπορούν να αποτυπωθούν στα ελληνικά με απλούς ρηματικούς τύπους (π.χ. *ist zu erforschen* = αναζητείται).
- Οι **μετοχές** χρησιμοποιούνται **συχνότερα στα Γερμανικά** χάριν της ουσιαστικοποίησης (Βλαχόπουλος, 2014, σ. 48).
- Στην ανθρώπινη μετάφραση, **η χρήση του απαρεμφάτου είναι πολύ πιο συχνή** στα Γερμανικά σε σχέση με τα Ελληνικά (από 2,5 έως και 6 φορές).
- **GPT-4** (ChatGPT), **DeepL**: αποφυγή απαρεμφάτων στη γερμανική γλώσσα (**ομοιολειτουργική μετάφραση**)
- **Google**: χρήση απαρεμφάτων στη γερμανική γλώσσα (**τεκμηριωτική μετάφραση**)

ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΗ ΟΜΟΙΟΤΗΤΑ

- Δεν αξιολογούμε την ποιότητα!
- Χρήση word embeddings (WE) και sentence embeddings (SE),
- Εξετάζουμε την ομοιότητα του συνημιτόνου της γωνίας τους
- WE > SE και μονογλωσσικά και διαγλωσσικά

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Γλωσσικές διαφορές στα νομικά κείμενα **μπορούν** να ανιχνευθούν και να μετρηθούν.

Σαφής διάκριση της ανθρώπινης από την αυτόματη νομική μετάφραση, τουλάχιστον σε επίπεδο γραμματικό, συντακτικό και μορφολογικό.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

της παρουσίασης

Biskup, M. (2013). Zu Besonderheiten der Rechtssprache Deutschlands. *Beiträge zur allgemeinen und vergleichenden Sprachwissenschaft, Sprache in Wissenschaft und Unterricht* (σ. 17-27). https://beitraege-contributions.pl/articles/02/02_biskup.pdf (Διαθέσιμο στις 8 Ιουλίου 2023).

Gogos, D. (1951). *Das Zivilgesetzbuch von Griechenland (1940) mit dem Einführungsgesetz*. Walter De Gruyter & Co.

Honnibal, M. & Montani, I., (2017). *spacy 2: Natural language understanding with bloom embeddings, convoluntional neural networks and incremental parsing*.

Nord, C. (1997). *Translating as a Purposeful Activity. Functionalist Approaches Explained*. St Jerome Publishing.

Nord, C. (2014). Η Μετάφραση ως στοχευμένη δραστηριότητα. Εισαγωγή στις λειτουργικές προσεγγίσεις (Σίμος Π. Γραμμενίδης & Δέσποινα Δ. Λάμπρου, Μετ.). Δίαυλος.

Βαλεοντής, Κ. Ε. & Κριμπάς, Π. Ι. (2014). *Νομική γλώσσα, νομική ορολογία: Θεωρία και πράξη*. Νομική Βιβλιοθήκη.

Βλαχόπουλος, Σ. (1999). *Η μετάφραση νομικών κειμένων επί τη βάσει της θεωρίας του σκοπού*. [Διδακτορική Διατριβή, Ιόνιο Πανεπιστήμιο. Τμήμα Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας]. <https://www.didaktorika.gr/eadd/handle/10442/12000> (Διαθέσιμο στις 8 Ιουλίου 2023).

Βλαχόπουλος, Σ. (2014). *Πολυγλωσσία στο δίκαιο: Μετάφραση νομικών κειμένων και δικαστηριακή διερμηνεία*. Νομική Βιβλιοθήκη.

Κουτσιβίτης, Β. (1994). *Θεωρία της Μετάφρασης*. Ελληνικές Πανεπιστημιακές Εκδόσεις.

Ευχαριστούμε για την προσοχή σας!